

Σκόρπιες σκέψεις για έναν διασκορπισμένο ευρωπαϊκό κόσμο

[Σημείωση για τις υποσημειώσεις: Στο πιο κάτω κείμενο δυστυχώς δεν μπορούσα να αποφύγω τις παραπομπές είτε για να εξηγηθούν τα απαραίτητα είτε για να συμπληρωθούν οι σκόρπιες σκέψεις μου, Μπορείτε φυσικά να τις αποφύγετε, εγώ όμως δεν μπορούσα να κάνω το ίδιο...]

Σ' αυτό λοιπόν τον καιρό του ψέματος και της φθοράς, της προπαγάνδας και της προδοσίας, το να προσθέσει κανείς λίγες ακόμη σκέψεις, λίγες ακόμη σκόρπιες σκέψεις ενός κοινού ανθρώπου έχει νόημα; Ή θα χαθούν και αυτές μέσα στον Ωκεανό της πληροφορίας που ταυτόχρονα είναι το έλος της Γνώσης; Πριν προχωρήσω πρέπει να απαντήσω. Για να έχω εγώ μία δικαιολογία και εσείς μία αιτιολογία και να πάμε μαζί πιο κάτω.

Νομίζω λοιπόν ότι η δικαιολογία βρίσκεται στην εικόνα των πεσμένων φύλλων των δένδρων: άπειρα σε αριθμό και πολύ ασήμαντα το καθ' ένα ως μονάδα, όμως συνθέτουν το καρποφόρο χώμα που θα θρέψει νέα δέντρα και καρπούς. Ευελπιστώντας λοιπόν και οι δικές μου σκόρπιες σκέψεις να είναι σαν τα σκόρπια φύλλα των δέντρων ... προχωράμε...

Πριν λίγες ημέρες, μετά από παραίνεση του καρδιακού φίλου και συναρθρογράφου Δημ. Δ. Τριανταφυλλόπουλου, (στις φιλόξενες σελίδες της Κυρ. Δημοκρατίας) παρακολούθησα, σε μία παρουσίαση και συζήτηση που οργανώθηκε από την Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου¹, τον ενδιαφέροντα προβληματισμό γύρω από την πορεία και την θέση της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας εν' όψει του διεξαγόμενου πολέμου μεταξύ ομοδόξων εν πολλοίς και σχεδόν αδελφικών εθνικά κρατών. Τα συμπεράσματα ήταν -νομίζω- στενόχωρα εν γένει, γιατί θεωρήθηκε ότι η Ρώσικη εκκλησία είναι κυρίως ταυτισμένη με το κράτος, δεν έχει κάνει παρέμβαση και δεν έχει πάρει θέση κατά του πολέμου και γιατί ακόμη θεωρείται ότι η θεολογία στην σημερινή Ρωσία πάσχει και δεν έχει σοβαρούς εργάτες που να εμπλουτίζουν τον λόγο και τις θέσεις της. Βέβαια στο τελευταίο δεν μπορώ παρά να πω εν τάχει: τι αξία έχουν οι θεολογίες² όταν ακόμη υπάρχουν οι άγιοι στον εκκλησιαστικό μας χώρο; Και πρόσφατοι άγιοι, άλλοι εκπληκτικά μορφωμένοι, πχ ο θαυμαστός και ως ιατρός Αγ. Λουκάς αρχιεπ. Συμφουρουπόλεως και Κριμαίας, αλλά και οι τόσοι “φτωχοί άγιοι” όπως ο εκπληκτικός Αγ. Σιλουανός ο Αγιορείτης³ ή οι πρόσφατοι δικοί μας Πορφύριος, Παΐσιος, Ιάκωβος και τόσοι άλλοι⁴...

Όλα αυτά μου δημιούργησαν κάποια ερωτήματα και αναζητήσεις, σκεπτόμενος σε μεγάλο βαθμό και τα καθ' ημάς, αλλά ίσως και άλλων γειτονικών λαών μας τα πεπραγμένα. Και ρωτώ: Αλήθεια πότε και πόσο οι ορθόδοξες εκκλησίες κατόρθωσαν να λειτουργούν μακριά από εθνοκεντρισμούς, και να πραγματώνουν το “μία αγία και καθολική εκκλησία”; Πότε και πόσο στάθηκαν συμπαραστάτες του λαού τους και όχι αρωγοί των διαφόρων κρατικών μορφωμάτων με τα οποία συμβίωναν; Και για να μιλήσω λίγο παραπάνω για την δική μας, την Ελληνική Εκκλησία, πόσο έχει σταθεί στο πλευρό του ελληνικού λαού στους δύσκολους καιρούς που ζούμε; Πόσο έχει στηρίξει την αγωνία και τις δυσκολίες του, πόσο τον έχει βοηθήσει να πορευτεί μέσα στις καταιγίδες και τις θύελλες της φτωχοποίησης και ενοχοποίησης του (περί των μνημονίων και της δήθεν τεμπελιάς των Έλλήνων και του σπάταλου τρόπου ζωής των); Πόσο τον βοήθησε να κρατηθεί στον δρόμο του Γολγοθά όταν αποδεχόταν ακόμη και την σιωπή των καμπάνων στις ιερότερες μέρες του χρόνου; Ή τι εργαλεία θεολογικά του προσέφερε για να μπορέσει να αντιμετωπίσει την ιερότητα του σώματός του μπροστά στις συνεχείς προσβολές και αμφισβητήσεις, στο όνομα πολιτικών και μεθόδων ενόψει δήθεν μεγάλης ανάγκης, κινδύνου και προστασίας υπέρτερων αγαθών, όπως η λεγόμενη δημόσια υγεία;

1 Με ομιλητή τον Σεργκέι Τσαπνίν, Δημοσιογράφο, Αρχισυντάκτη του περιοδικού «Ντάρυ» («Δώρα»). Τίτλος της ομιλίας: ΒΑΘΙΑ ΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΘΡΙΑΜΒΕΥΤΙΚΗ ΑΝΑΒΙΩΣΗ. ΤΙ ΣΥΝΕΒΗ ΣΤΗΝ ΡΩΣΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ; (14 Απριλίου 2022).

2 Φυσικά και δεν αμφισβητώ την αξία αλλά και την επιθυμία για σοβαρή και υψηλή επιστημονική θεολογία. Μόνο που στον Χριστιανισμό κάποια πράγματα είναι σκάνδαλα και καλούμαστε πέρα από επιστήμες και ανθρώπινες σοφίες να εγγίσουμε γιατί έχει ειπωθεί ότι “αμήν λέγω υμίν, εάν μη στραφήτε και γένησθε ως τα παιδιά, ου μη εισέλθητε εις την βασιλείαν των ουρανών” (Μτ. 18, 1-4).

3 Οι Λουκάς και Σιλουανός είναι Ρώσοι.

4 Έχω στο νού μου ένα παπά του χωριού μου που ανάμεσα σε άλλα έλεγε και τούτο: “ρίξε τον σπόρο και ας πέσει και στη βατουνιά!”. Πρόκειται για τον Παπά Νικόλα Σάγο, κοιμηθέντα το 2001. Σχετ. βλ. στο Αρχιμανδρίτου Νεκταρίου Αντωνοπούλου: Παπα-Νικόλας Σάγος, στο διαδίκτυο στο <https://www.parembasis.gr/index.php/el/menu-teyxos-72/3156-2002-72-11>.

Αλήθεια, μείζων αγαθό για τον άνθρωπο είναι η Υγεία ή ακόμη και αυτή η Ζωή; Δεν είναι η Ελευθερία και η Αξιοπρέπεια τα ανώτερα όλων των αγαθών; Και τότε γιατί τιμούμε τους μάρτυρες που έδωσαν όχι την Υγεία αλλά την ίδια την Ζωή τους για να καρποφορήσει ο Λόγος του Κυρίου ή για να μείνουν ελεύθεροι άνθρωποι και λαοί ή για να ξανακερδίσουν την ελευθερία τους κατακτημένοι και δούλοι;

Γιατί αγωνίσθηκαν και πότισαν με το αίμα τους τόσο Έλληνες το έπος της Αλβανίας, την μεγαλειώδη και μοναδική Επανάσταση του 1821, τους Αγώνες της Εθνικής Αντίστασης, τους αγώνες για Δημοκρατία κόντρα σε Δικτατορίες και ψευδοδημοκρατικές περιόδους και εκφάνσεις του σύγχρονου ιστορικού βίου μας. Και επειδή έναυσμα σε τούτες τις σκόρπιες σκέψεις είναι ο ρωσικός κόσμος, ποιος μπορεί να ξεχάσει τον Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο της τότε Σοβιετικής Ένωσης που έδωσε το μεγάλο κτύπημα στις δυνάμεις του ναζισμού και του σκότους που σκέπαζε την Ευρώπη μόλις τρεις γενιές πίσω.

Πέρα όμως από τα ερωτήματα για την δική μας Εκκλησία, επιπλέον διερωτώμαι: είναι αυτή η πρώτη φορά που βλέπουμε πόλεμο μεταξύ ομοδόξων και μάλιστα ορθοδόξων λαών;

Γιατί για χριστιανικούς λαούς που πολεμούν μεταξύ τους και για χριστιανικούς λαούς που αιματοκυλούν σύμπασα την Πλάση περιττό να μιλήσουμε. Οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι του 20ου αι. ανάμεσα σε Χριστιανούς έγιναν, τον 19ο αι οι Ναπολεόντειοι πόλεμοι ανάμεσα σε χριστιανούς έγιναν, ο Εκατονταετής πόλεμος το ίδιο, αλλά ακόμη παλαιότερα, οι κατά του Μουσουλμανισμού εκστρατείες, του λεγόμενου χριστιανικού κόσμου, στην καταστροφή του χριστιανικότερου πολιτισμού του Μεσαίωνα οδήγησαν (το 1204 την πρώτη Άλωση της Πόλης μας την χάρισαν οι “Σταυροφόροι”...).

Αλλά και μεταξύ ορθοδόξων λαών δεν είχαμε τους αιματηρούς πολέμους μεταξύ Ελλήνων, Βουλγάρων, Σέρβων, Ρουμάνων (Β' Βαλκανικός πόλεμος). Ή ακόμη ίσως χειρότερα, πιο επώδυνη και βασανιστική, δεν ήταν η Βουλγαρική κατοχή στις περιοχές της Μακεδονίας και Θράκης κατά τον ο 2ο Παγκ. Πόλεμο;

Ουδέν λοιπόν καινόν υπό τον ήλιον! Φυσικά ο πόλεμος είναι άσχημο πράγμα, φρικτό, τρομακτικό, απευκταίο. Χειρότερο όμως και από τον πόλεμο είναι να είσαι σκλάβος, να ζεις χωρίς ελευθερία και αξιοπρέπεια, χωρίς δικαιώματα και προοπτικές που να δίνουν νόημα και ελπίδα στην ζήση σου. Γιαυτό και ενώ είναι τόσο φρικτός, όμως γίνεται ο χώρος του ηρωισμού, γίνεται ο τόπος των μεγαλειωδών θυσιών και ακόμη και όταν καθολικά και ειλικρινά ευχόμαστε για την Ειρήνη, ταυτόχρονα εάν είμαστε σώφρονες δεν ξεχνούμε το “Πόλεμος πατήρ πάντων” (εν συντομία η γνωστή ρήση του Ηρακλείτου).

Αυτός που μας απασχολεί τον τελευταίο ενάμιση μήνα, ως άλλο ένα θέαμα αφενός και ως πηγή τρομοκράτησης αφ' ετέρου, μοιάζει όντως να έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Και ως εκ τούτου γίνεται ακόμη πιο δύσκολο να αντιληφθούμε τα διακυβεύματα, αλλά και να κάνουμε κάποιες προβλέψεις για το μέλλον. Κάποια όμως πράγματα έχουν ήδη διαφανεί και για κάποια άλλα μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα.

Πρόκειται για μεγάλη σύγκρουση, για πολύ μεγάλη σύγκρουση, γιατί τα μέρη που στην ουσία πολεμούν είναι τα δύο κομμάτια του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αφενός το δυτικό προτεσταντικό και ρωμαιοκαθολικό, ηθικιστικό και αποχριστιανισμένο, τμήμα των λεγόμενων προηγμένων χωρών του κόσμου. Αυτή είναι η Δύση. Και αφετέρου το ανατολικό ορθόδοξο και εν πολλοίς σλαβικό τμήμα, μονίμως ανερχόμενο και μονίμως ενστερνιζόμενο τις δυτικές αξίες, αλλά πάντα ακολουθώντας έναν έτερο δρόμο και μία άλλη ψυχοσύνθεση⁵.

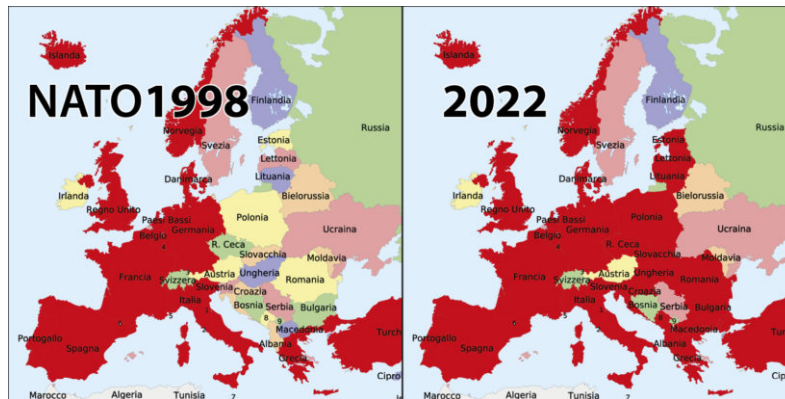
Μίσος και αγάπη, επιθυμία και απέχθεια συνδέουν και χωρίζουν τα δύο αυτά τμήματα του ίδιου (κατά βάθος) πολιτισμού, του Ευρωπαϊκού. Γιατί την Ευρώπη την έχουν εξίσου κτίσει ο Σαίξπηρ και ο Πούσκιν, ο Σταντάλ και ο Τολστόι, ο Πικάσο και ο Μάλεβιτς, η Γαλλική Επανάσταση και η Οκτωβριανή Επανάσταση και όλοι οι “...ισμοί”.

Τώρα και επειδή κατά την άποψη μου (συγχωρήστε την αλλά αυτή είναι και δεν είναι δική μου, απλά την υιοθετώ από άλλους πολύ-πολύ ευφυέστερους εμού⁶), τώρα λοιπόν το δυτικό

5 Συζητούσα κάποτε με 2-3 Γερμανούς φίλους. Τους ήταν αδύνατο να αντιληφθούν την έννοια της σαλότητας. Από απλό πειρασμό στον οποίο ενδίδω προτείνω να ψάξει κανείς το βιβλίο “Σαλός”, εκδ. Manifesto 2012, (του αδελφού μου Σταμάτιου) έτσι για να ακρακομπήσει από λογοτεχνική πλευρά τον “παραλογισμό” της καθ' ημάς Ανατολής.

6 Έχω στο νου μου το “Η ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ” του Όσβαλντ Σπένγκλερ, αλλά και το συνολικό μαρξιστικό έργο είναι μία ανάλυση και μία πρόταση για να ξεφύγει ο ευρωπαϊκός κόσμος από την σήψη του κλπ; Αντί πολλών παραπέμπω στο Μανιφέστο του Κομμουνιστικού κόμματος. Φυσικά η συζήτηση επ' αυτού και τεράστια και

κομμάτι εν όψει της επικείμενης και προϊούσας παρακμής του, αφού στράγγισε κάθε γωνιά του πλανήτη με την αποικιοκρατία, αφού στέγνωσε κάθε πόρο με τον καταναλωτισμό, αφού δημιούργησε το τερατώδες καπιταλιστικό-κομμουνιστικό μάρφωμα της Κίνας, λυσσωδώς αγωνίζεται κόντρα στο έτερο κομμάτι, αυτό του ανατολικού ευρωπαϊκού κόσμου, του τόσο οικείου αλλά και τόσο ξένου, για λόγους που δύσκολα μπορούν σε λίγες γραμμές να αναφερθούν, λόγους όμως που έχουν να κάνουν με το τεράστιο βάθος που κουβαλάει η ανθρώπινη ψυχή και μαζί οι πολιτισμοί που χτίζονται πάνω της.

πηγή φωτογρ. <https://www.pressenza.com>

Και το άλλο κομμάτι, το ανατολικό, φυσικά μακριά κείμενο από το να είναι πολύ καλύτερο ηθικά και ουσιαστικά, όμως ευρισκόμενο σε αγωνιώδη θέση για την προάσπιση κατά βάθος μιας ιδιοπροσωπίας του, το ίδιο λυσσωδώς αμύνεται επιτιθέμενο⁷, όπως θα έκανε καθένας που θα βρισκόταν στριμωγμένος στη γωνία, ακόμη και εάν αυτή είναι μία πλανητική γωνία (βλ. φωτογρ. για την ασκούμενη γεωπολιτική πίεση).

Δεν μπορώ να φαντασθώ την εξέλιξη αυτής της διαπάλης. Δεν μπορώ να ξέρω τι θα είναι για το καλό του κόσμου. Ή μάλλον αυτό το τελευταίο νομίζω ότι μπορώ να το προτείνω.

Πιστεύω ότι για τον λεγόμενο ευρωπαϊκό πολιτισμό πρέπει να παύσει αυτή η φρικώδης πάλη ανάμεσα σε Δύση και Ανατολή. Πρέπει αντί της πάλης να βρεθεί ο δρόμος για την συζυγία των δύο κόσμων. Τότε θα ανθίσουν και οι δύο αλλά και το νέο που θα δημιουργηθεί από αυτή την ζεύξη, κατά το πρότυπο και κατά την ουσία του Μυστηρίου του Γάμου, όπως αυτός γίνεται αντιληπτός στην ορθόδοξη χριστιανική θεολογία.

Και τότε θα μπορούμε και εμείς και τα εκ δυσμών και εξ ανατολών αδέρφια μας της Ευρώπης να δώσουμε ένα καλό μέλλον για τον κόσμο συνολικά.

Σάββατο του Λαζάρου 2022

ΔΔΣ

δύσκολη είναι. Σίγουρα όμως το γεγονός της ύπαρξής της είναι κοινός τόπος και προφανής προβληματισμός για κάθε προβληματιζόμενο άνθρωπο.

7 Δείτε επί του θέματος την εκφρασθείσα από τον σπουδαίο Ρώσο σκηνοθέτη Νικίτα Μιχάλκοφ άποψη (σε video): “Είναι η οικουμενική, η τελευταία απόπειρα επίθεσης του δυτικού πολιτισμού στον ρωσικό κόσμο στην ορθόδοξη ηθική στις παραδοσιακές αξίες!”. Μπορείτε να το βρείτε στο διαδίκτυο, λίγο δύσκολα, το YouTube εν γένει το κατεβάζει. Επίσης την άρνησή του, ενδεικτικά στην ΕφΣυν.